KUSTBEVAKNINGEN

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Organisatorisk enhet	Handläggare
Rättsenheten	Peter Åkesson
Datum	**Dnr**
2026-10-29	2026-1450
Informationssäkerhetsklassificering	
Begränsat skyddsvärde	
Ert datum	**Er referens**
2026-06-26	LI2026/01284

Kustbevakningens remissvar avseende promemorian Föroreningar från fartyg

Övergripande synpunkter

Regleringen avseende utsläpp från fartyg i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg (LÅFF) och förordningen (1980:749) med samma namn (FÅFF) är svåröverskådlig. Kustbevakningen välkomnar därför de förtydliganden som föreslås i promemorian – t.ex. ändringen av 8 kap. 1 § LÅFF. Det kan dock finnas ett behov av en större genomgång av hela regelverket än vad som har varit möjligt inom ramen för nu remitterad promemoria.

Kustbevakningen välkomnar förslagen om att utvidga området för vattenföroreningsavgift, från att nu bara gälla vid utsläpp av olja, till att omfatta fler typer av utsläpp. Myndigheten har inte heller några invändningar mot förslagen som reglerar förhållandet mellan straffrättsliga sanktioner respektive sanktionen vattenföroreningsavgift inbegripet att det straffrättsliga förfarandet alltid bör ha företräde.

Det kan i sammanhanget lyftas fram att de grundläggande rekvisiten för otillåtet utsläpp kopplat till straffpåföljd respektive sanktionsavgift är exakt samma vad avser ”otillåtet utsläpp”. I promemorian redovisas dock följande (sid. 54).

De omständigheter som ligger till grund för yrkandet om vattenföroreningsavgift kommer till stor del vara samma som de som ligger till grund för det straffrättsliga yrkandet. Något uppsåt eller oaktsamt agerande krävs dock inte för vattenföroreningsavgiften.

I promemorian anförs även att vattenföroreningsavgift ska tas ut i enlighet med principen om ”strikt ansvar” (se t.ex. sid. 39).

Enligt Kustbevakningens uppfattning ger dock inte den relevanta författningstexten stöd för ett påstående om att vattenföroreningsavgift kan tas ut utan bakomliggande uppsåtligt eller oaktsamt agerande.

Av 8 kap. 1 § LÅFF framgår att det enbart är utsläpp enligt 2 kap. 2 § samt underlåtenhet att begränsa olycksutsläpp enligt 2 kap. 4 § samma lag som kan omfattas av vattenföroreningsavgift.

POSTADRESS	TELEFON	TELEFAX	E-POST OCH INTERNET
Kustbevakningen Box 536 371 23 KARLSKRONA	0776-70 70 00 (växel)	0455-105 21	registrator@kustbevakningen.se www.kustbevakningen.se

Vilka utsläpp som är undantagna från förbudet regleras i 2 kap. 10 § FÅFF där 2 punkten är av intresse här.

Förbuden mot utsläpp av olja i 2 kap. 2 § första stycket lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg och förbuden i 5 § gäller inte i fråga om
--
2. utsläpp som är en följd av skada på fartyget eller dess utrustning om
- alla rimliga försiktighetsåtgärder har vidtagits efter det att skadan inträffat eller utsläppet upptäckts i syfte att hindra eller så långt som möjligt begränsa utsläppet enligt vad som föreskrivs i 2 kap. 4 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, och
- redaren eller befälhavaren inte handlat grovt vårdslöst och med insikt om att en skada troligen skulle bli följden eller handlat med avsikt att orsaka skada
--

Ett olycksutsläpp som begränsats så långt det är möjligt är alltså *tillåtet* även om redaren eller befälhavaren handlat grovt vårdslöst så länge det skett utan insikt om att en skada troligen skulle bli följden. Detta torde snarast kunna beskrivas som en kvalificerad form av grov oaktsamhet/vårdslöshet. Och så länge ett utsläpp är ”tillåtet” kan vare sig vattenföroreningsavgift eller straffsanktion komma ifråga. Kustbevakningen är medveten om att ”principen om strikt ansvar” kopplat till vattenföroreningsavgift lyfts fram redan i ursprungliga förarbeten – men någon författningsreglering som stöder att det finns (eller funnits) *ett strikt ansvar oavsett utsläppets uppkomstsätt* går inte att finna. Man skulle i och för sig kunna säga att det finns ett *”strikt betalningsansvar”* för redaren eller ägaren att betala en vattenföroreningsavgift när förutsättningarna för detta är uppfyllda men det är egentligen inte unikt för vattenföroreningsavgift.

Synpunkter avseende tidiga åtgärder för säkerställande av betalning
Kustbevakningen har inga invändningar mot att åklagare vid åtal parallellt ska framställa ett alternativt yrkande om vattenföroreningsavgift. Samtidigt innebär förslaget att en pågående förundersökning utgör ett ”förbud” för Kustbevakningen att vidta några åtgärder kopplade till vattenföroreningsavgift. Detta innebär i sin tur bl.a. att myndigheten t.ex. inte kan tillämpa reglerna om att meddela förbud och föreläggande beträffande fartyg enligt 8 kap. 6 § LÅFF eller reglerna om säkerställande av betalning enligt 8 kap. 7 § samma lag. Reglerna om säkerställande av betalning är helt centrala för sanktionens reella effektivitet och nyttjas frekvent i praktiken, inte minst när det gäller utländska fartyg där betalning i efterhand annars inte går att driva in. Kustbevakningen ser därför ett behov av att åklagare inom ramen för en förundersökning där även yrkande om vattenföroreningsavgift kan förutses ges rätt att besluta om initiala åtgärder för att säkra framtida betalning av en vattenföroreningsavgift. En sådan lösning behöver även kompletteras med en rätt för åklagare att begära biträde av Kustbevakningen med de praktiska åtgärder som behövs för att verkställa beslutet och en reglering som ger kustbevakningstjänstemän rätt att använda proportionerligt våld (jfr. 2 kap. 4 § sista stycket kustbevakningslagen [2019:32]). Rätten för Kustbevakningen att använda våld i sammanhanget bör självfallet även omfatta situationer där någon förundersökning inte är aktuell.

Det har utöver ovan synpunkter noterats att ”lastens ägare” kan bli föremål för åtgärder enligt 8 kap. 7 § första och andra stycket LÅFF.

*Påförs någon som är ägare av fartyget **eller lasten** vattenföroreningsavgift, får kustbevakningen samtidigt beträffande egendomen besluta sådant förbud eller föreläggande*

som avses i 6 § första stycket, om det behövs för att säkerställa statens anspråk på avgiften. Beslutet gäller längst till dess verkställighet sker.

Beslut enligt första stycket får meddelas även innan avgiftsärendet avgörs, om det finns sannolika skäl att avgift kommer att påföras någon som är ägare av fartyget ***eller lasten****.*

Det finns i regelverket ingen bakomliggande logik till varför ägaren av lasten över huvud taget omnämns i sammanhanget och den ”personkategorin” bör därför tas bort. Istället bör man använda samma ”personkategori” som kan träffas av vattenföroreningsavgift enligt 8 kap. 2 § LÅFF.

… den fysiska eller juridiska person som vid överträdelsen var fartygets ägare eller redare …

Synpunkter avseende fler och mer komplexa bedömningsgrunder
Införandet av flera faktorer som ska beaktas i skärpande respektive förmildrande riktning när vattenföroreningsavgift bestäms gör att det kommer att krävas mer underlag och utredning för att hamna på ”rätt” avgiftsnivå i jämförelse med hur reglerna ser ut idag. Kustbevakningen tar dock fasta på de uttalanden i promemorian som trots allt lutar mot att nivån på vattenföreningsavgiften bör kunna tas ut förhållandevis schabloniserat (se t.ex. sid 39) och motsätter sig därför inte att vara beslutande myndighet.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektör Lena Lindgren Schelin. I ärendets handläggning har deltagit verksjuristen Peter Åkesson, föredragande.

Lena Lindgren Schelin

Peter Åkesson

Extern digital kopia till:
Försvarsdepartementet, enheten för samhällsskydd
Försvarsdepartementet, rättssekretariatet

Intern digital kopia till:
Ledningsgruppens ledamöter
SRAT
TULL KUST
SEKO